

GÜNEŞ - DİL

Teorisinin ana hatları

Tezine bağlı grafikler ve analizler

Tezi yazan: İ. N. DİLMEN

1. ANA KÖK VE PRENSİPAL KÖKLER

Anakök:	Birinci derece Prensipal kökler:	İkinci derece Prensipal kökler:
V. + ğ	V. + (y, g, k, h) (v, b, m, p, f)	V. + (t, d, n, l, r) (s, ş, c, ç, z, j)
ag	ay, ag, ak, ah, av, ab, am, ap, af	at, ad, an, al, ar, as, aş, ae, aç, az, aj
oğ	oy, og, ok, oh, ov, ob, om, op, of	ot, od, on, ol, or, os, oş, oc, oç, oz, oj
ug	uy, ug, uk, uh, uy, ub, um, up, uf	ut, ud, un, ul, ur, us, us, ue, uç, uz, uj
ıg	iy, ig, ik, ih, iv, ib, im, ip, if	it, id, in, il, ir, is, iş, ic, iç, iz, ij
eğ	ey, eg, ek, eh, ev, eb, em, ep, ef	et, ed, en, el, er, es, eş, ec, eç, ez, ej
ög	öy, ög, ök, öh, öv, öb, öm, öp, öf	öt, öd, ön, öl, ör, ös, öş, öc, öç, öz, öj
üg	üy, üg, ük, üh, üv, üb, üm, üp, üf	üt, üd, ün, ül, ür, üs, üş, üc, üç, üz, üj
ığ	iy, ig, ik, ih, iv, ib, im, ip, if	it, id, in, il, ir, is, iş, ic, iç, iz, ij

(a + /)

(ğ + /)

/ + (ğ + /)

/ + (ğ + /)

/ + (ğ + /)

2. BİRİNCİ DERECE PRENSİPAL KÖKLERİN TEŞEKKÜL ŞEMALARI

I. Tebadüll yoluyle

A.) $\check{G} = Y : g = k = h$ olarak:

$(V. + \check{g}) = (V. + y) = (V. + g) = (V. + k) = (V. + h) : ag = ay =$
 $ag = ak = ah \dots$ gibi.

B.) $\check{G} + v : b = m = p = f$ olarak:

$(V. + \check{g}) = (V. + v) = (V. + b) = (V. + m) = (V. + p) = (V. + f) :$
 $ag = av = ab = am = ap = af \dots$ gibi.

II. Kaynaşma yoluyle:

$(V. + \check{g}) + (V. + \check{g}) = (V. - \check{g}) : ag$

$(V. + \check{g}) - (V. + y) = (V. + y) : ay$

$(V. + \check{g}) + (V. + g) = (V. + g) : ag$

$(V. + \check{g}) + (V. + k) = (V. + k) : ak$

$(V. + \check{g}) + (V. + h) = (V. + h) : ah$

$(V. + \check{g}) + (V. + v) = (V. + v) : av$

$(V. + \check{g}) + (V. + b) = (V. + b) : ab$

$(V. + \check{g}) + (V. + m) = (V. + m) : am$

$(V. + \check{g}) + (V. + p) = (V. + p) : ap$

$(V. + \check{g}) + (V. + f) = (V. + f) : af$

3. İKİNCİ DERECE PRENSİPAL KÖKLERİN TEŞEKKÜL ŞEMALARI

$(V. + \check{g}) + (V. + t) = (V. - t) : at$

$(V. - \check{g}) + (V. + d) = (V. - d) : ad$

$(V. + \check{g}) + (V. + n) = (V. - n) : an$

$(V. + \check{g}) + (V. + l) = (V. + l) : al$

$(V. + \check{g}) + (V. + r) = (V. + r) : ar$

~~$(V. + \check{g}) + (V. + s) = (V. - s) : as$~~

$(V. + \check{g}) + (V. + \check{q}) = (V. + \check{q}) : a\check{g}$

$(V. + \check{g}) + (V. + c) = (V. + c) : ac$

$(V. + \check{g}) + (V. + \zeta) = (V. + \zeta) : a\zeta$

$(V. + \check{g}) + (V. + z) = (V. - z) : az$

$(V. + \check{g}) + (V. + j) = (V. + j) : aj$

4. MONOSİLÂPLARIN TEŞEKKÜL ŞEMALARI

Tip : I.

Ka, ba, ta, sa... tipindeki monosilâplar:

ağ + ak + ağ = ağakağ = ka [1]

ağ + ab + ağ = ağabağ = ba

ağ + at + ağ = ağatağ = ta

ağ + as + ağ = ağasağ = sa

Tip : II.

Kap, bal, tas, sal... tipindeki monosilâplar:

ağ + ak + ap = ağakap = kap

ağ + ab + al = ağabal = bal

ağ + at + as = ağatas = tas

ağ + as + al = ağasal = sal

Tip : III.

Kla, bra, tra, spa... tipindeki monosilâplar:

ağ + ak + al + ağ = ağakalağ = kla

ağ + ab + ar + ağ = ağabarağ = bra

ağ + at + ar + ağ = ağatarağ = tra

ağ + as + ap + ağ = ağasapağ = spa

Tip : IV.

Klan, Plan, Span, Frak.. tipindeki monosilâplar:

ağ + ak + al + an = ağakalan = klan

ağ + ap + al + an = ağapan = plan

ağ + as + ap + an = ağasapan = span

ağ + af + ar + ak = ağafarak = frak

Tip : V.

Kalk, Senk, Fark, Terk.. tipindeki monosilâplar:

ağ + ak + al + ak = ağakalak = kalk

eğ + es + en + ek = eğesenek = senk

ağ + af + ar + ak = ağafarak = fark

eğ + et + er + ek = egeterek = terk

Tip : VI.

Frank, Bronz... tipindeki monosilâplar:

ağ + af + ar + an + ak = ağafaranak = frank

oğ + ob + or + on + oz = oğoboronoz = bronz

[1] İtalik dizilen harfler, düşmüş olan vokal ve konsonları gösterir.

5. KONSON KATEGORİLERİ

1. ğ, y, g, k, h.
2. v, b, m, p, f.
3. t, d, n, l, r.
4. s, ş, c, ç, z, j.

6. KONSON DEĞİŞMELERİ

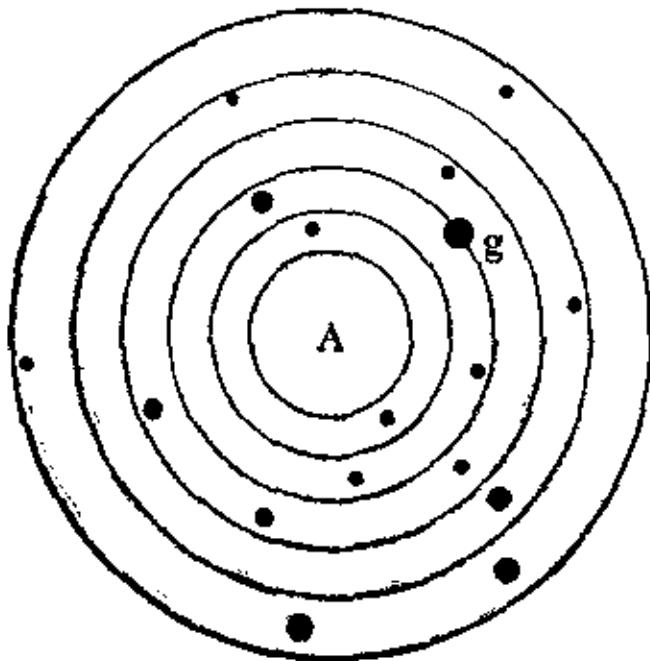
I. Kategorik değişmeler:

1. ğ = y = g = k = h.
2. v = b = m = p = f.
3. t = d.
4. s = ş = c = ç = z = j.

II. Arşıkategorik değişmeler:

1. ğ, y, g, k, h = v, b, m, p, f.
2. ğ, y, g, k, h = s, ş, c, ç, z, j.
3. v, b, m, p, f = s, ş, c, ç, z, j.
4. ğ = nğ = n.
5. ğ, y, g, k, h = t, d.
6. t, d = s, ş, c, ç, z, j.
7. ğ = l.
8. ğ = r.

7. İLK ŞUUR OBJESİ

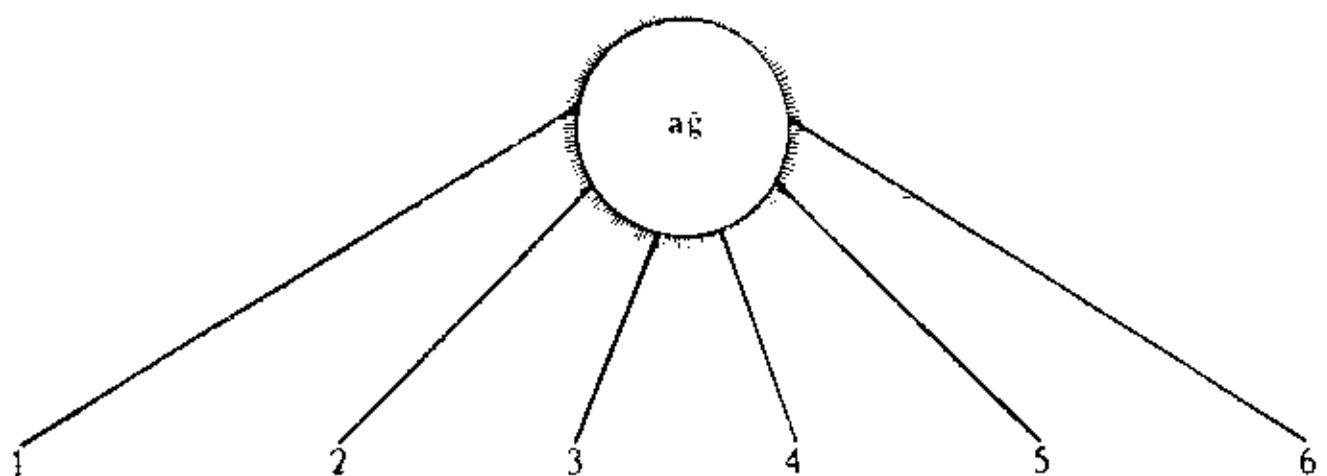


1 — A: İlk insanın bulunduğu mintaka; buradan kendisini saran harici âlemdeki (obje) leri temasa ve tetkik ediyor.

2 — G: Güneştir; ilk insanların bütün dikkat ve alâkasını üzerine çeken güneş oluyor.

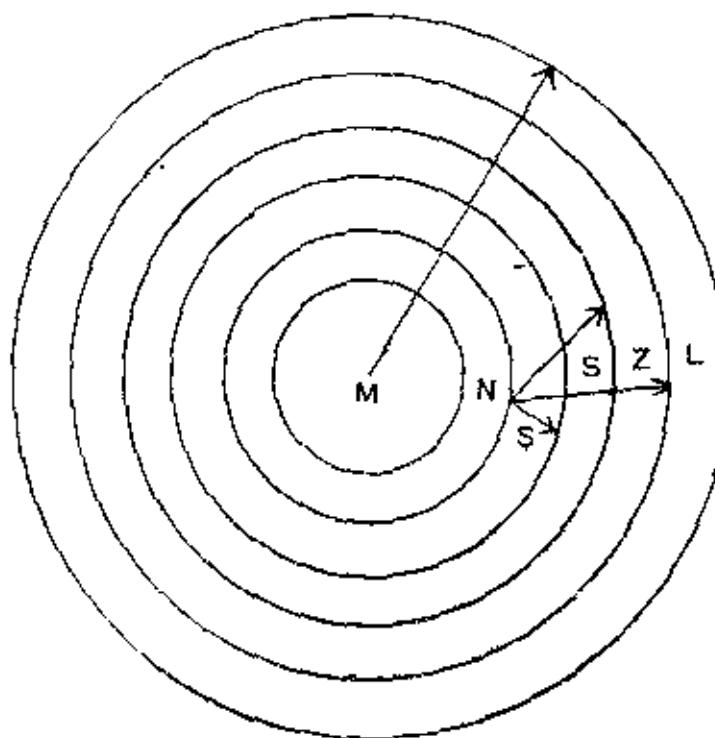
3 — Harici âlemi teşkil eden (obje) ler, insanın bulunduğu yere göre büyülüklük veya küçüklük, parlaklık veya sönünlük, yakınlık veya uzaklık itibarile farklı bulunurlar. Başka başka dairelerdeki noktalar onları gösterir.

8. "GÜNEŞ", TEN ÇIKAN MEFHUMLAR



Güneş	İşik	Sıcaklık	Hareket	Renk	Ses
Ay	Aydınlık	Ateş	İmtidat	Su	Söz
Yıldız	Parlaklık	Duygu	Zaman		
Yıldırım	Zekâ	Heyecan	Mesafe		
Esas	Güzellik	Sevgi	Buut		
Sahip		Sevimlilik	Yer		
Allah		Koku	Kara		
Efendi			Toprak		
Benlik			Gıda		
Kuvvet			Hayat		
Kudret			Faaliyet		
Yükseklik			Ruh		
Büyüklük					
Çokluk					
Çoğalma					
Büyüme					

9. EKLER



1 — İnsan harici álemdeki (obje) lerin farklarını ve herbirinin bulunduğu sahayı, bu sahaların biribirleriyle ve kendi ile olan müna-sebetlerini gösterebilme gayreti neticesinde türlü vokalleri ve konsonları icat ediyor.

2 — I. Vokaller asıl anlamı göstermezler.

II. (Ğ, y, g, k, h, m, b, p, v, f) konsonları, (süje) nin veya (obje) nin tam kendini, içini gösterirler.

III. (N) konsonu, (süje) veya (obje) nin en yakın sahasını, kendine bitişik olan sahayı gösterir.

IV. (Z) konsonu, oldukça geniş bir sahayı gösterir; (s) ve (ş) sahaları (z) sahası içindedir; (ş) sahası (n) sahasına en yakın dar bir muntakayı gösterir. (c,ç,j) konsonları esas olarak (z) sahasında (ş,s,z) gibidir.

V. (L) konsonu, en uzak muntakalara kadar, her sahadaki (obje) leri ve hareketleri gösterir.

VI. (R) konsonu (süje) veya (obje) nin gayet muayyen, müspet ve kat'i bir sahada tekarrür ve temerküz etmiş olduğunu gösterir.

VII. (T-d) konsonları, çok kuvvetli yapıcı ve yaptırıcı hâkim unsurdur.

VIII. (K, ğ, g, y, h, v, m, b, p, f) konsonları kelimenin manasını tamamlamağa, tayin ve ifadeye, kelimeyi isimlendirmeye yarar.

10. ANALİZ ÖRNEKLERİ

(1) V. + ğ (ağ, oğ, uğ, iğ, eğ, öğ, üğ, iğ):

I. Güneş, kuvvet, kudret, sahiplik, efendilik, büyüklük, Allah; II. Zaman; III. Aydınlık, parlaklık, zekâ, IV. Ses, söz; V. Ateş, sıcaklık; VI. Hareket, VII. İmtidat, VIII. Su.

(2) I. (V. + ğ, y, g, k, h): Ana kök anlamını üzerine alarak tescilli ettiren birinci derece prensipal eleman:

(1) (2)

ağ + ağ = ağa

eğ + eğ = eşe (kraliçe)

iğ + iğ = iğe (sahip)

oğ + ağ(n) = oğan (Allah)

II. (V. + d, t): Ana kök anlamını sahiplik, yapıcılık, yaptırıcılık, yapılmış olmaklık anımları ile üzerine alan ikinci derece prensipal eleman:

(1) (2)

iğ + it = iğit (kahraman)

iğ + id = id (eda)

oğ + ot = ot (ateş, ot)

ög + üt = öğüt (nasihat)

ağ + it = ağıt (mersiye)

III. (V. + s, ş, c, ç, z, j): ana kök anlamını geniş bir saha üzerinde temessül ettiren ikinci derece prensipal eleman:

(1) (2)

ağ + as = as (baş, asma)

eğ + es = es (his, esme)

iğ + is = is (sıcaklık)

oğ + us = us (akıl, zekâ)

üğ + üs = üs (esas, üst)

ağ + aş = aş (yemek, aşma)

uç + uş = uş (iste)

iğ + iş = iş (ışık)

eğ + eş = eş (çift, arkadaş)

iğ + iş = iş (faaliyet)

ög + üş = öğüş (çok = üş «üşmek»)

ağ + aç = ağaç

ağ + aç = aç (açma, açlık)

uç + uç = uç (uçma)

iğ + iç = iç (derun, içme)

ağ + az = az (azlık, azma)

oğ + uz = oğuz (guz, uz)

ağ + iz = ağız

ög + öz = öz

üğ + üz = üz (üzme)

(3): I. (V. - ğ, y, g, k, h; v, b, m, p, f):

1) kelimenin anlamını tamamlar, tayin ve ifade eder, kelimeyi isimlendirir:

(1) (2) (3)

ağ + at + ağ = ata

eğ + ed + ağ = eda

iğ + id + iğ = idi (sahip)

iğ + it + iğ = iti »

eğ + et + eğ = ete »

eğ + ed + eğ = ede = dede

iğ + iş + ik = ışık

iğ + is + iğ = ısı (sahip, sıcak)

iğ + iz + iğ = izi (sahip)

eğ + ec + eğ = ece (kraliçe)

ağ + ak + ağ = aka (hâkim)

ög + ök + eğ = öke (dahi)

iğ + ik + eğ = ike (sahip)

iğ + iy + eğ = iye »

oğ + ok + ug = ku (ses)

og + ok + ug = oku (okuma)

2) Ana kök anlamının taalluk ettiği süje veya objeyi gösterir:

(1) (2) (3) (4)

ağ + ad + am + . = adam

eğ + et + ep + . = tep (sítma)

eğ + et + ef + . = tef (hararet)

oğ + ot + op + . = top

eğ + et + em + ek = etmek

iğ + it + im + ek = iğitmek (terbiye etmek)

iğ + it + im + ek = itmek,

ög + öd + em + ek = ödemek

eğ + ed + ev + am = devam

eğ + ed + ev + ir = devir

iğ + id + eğ + eğ = idée(fikir)

iğ + id + eğ + ağ = idea (fikir)
eğ + et + eğ + os(g) = Teos (Allah)
eğ + ed + eğ + us(g) = Deus (Allah)
iğ + id + iğ + öğ = Dieu (Allah)
ağ + ad + av + ağ = dav (ziya)
iğ + iz + iy + ağ = ziya
eğ + ez + ev + is(g) = Zevs
iğ + iz + . + is(g) = İzis

II. (V. + r): Ana kök anlamının tekârrür ve temerküzünü gösterir:

(1) (2) (3) (4) (5)

eğ + ed + er + eğ + . = deve
eğ + ed + er + ey + ağ = derya
iğ + id + ir + . + . = iğdir
iğ + ik + ir + eğ + . = ikre (oku)
iğ + ik + ir + ağ + at = kıraat
ağ + ak + ar + iğ + . = kari (okur)
ağ + ak + ar + eğ + eğ = karee (okudu)
eğ + ed + er + ek + . = derk (anlama)
iğ + id + ir + ak + . = idrâk (anlama)
üğ + üd + ür + eğ + eğ = durée (imtidat)
üğ + üs + ür + üm + ek = sùrmek (devam)
oğ + oz + ir + . + is = Oziris

III. (V. + t, d): Kelime anlamının yapıcısını, yaptırıcısını, yahut yapılmış olduğunu gösterir:

ağ + ay + it + im + ak = ayıtmak (söylemek)
eğ + ey + it + im + ek = eyitmek (söylemek)
ağ + ay + et + . + . = âyet (söz)
ağ + ay + it + . + . = ayıt (söz)
uğ + uk + ut + . + . = kut (baht, tali)
oğ + og + ot + . + . = got, good
uğ + uk + ud + ay + . = Kuday (Allah)
uğ + uh + ud + ağ + . = Huda (Allah)
eğ + eh + ad + (eğ) + . = ehad (bir, tek)
iğ + is + it + im + ağ = sitma
oğ + ov + od + . + ağ = voda (su)
iğ + ig + it + im + ek = gitmek

11. ANA KÖK MANALARINA GÖRE KELİMELERİN ANLAMLARI

I. Allah anlamlı kelimeler:

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Ogan :	oğ +	an (ğ) +	.	+	.
Kut :	uğ +	uk	+ ut +	.	- .
Got :	oğ +	og	+ ot +	.	+
Good :	oğ +	og	+ od +	.	+
Hudâ :	uğ +	uh	+ ud +	ağ	+
Kuday:	uğ +	uk	+ ud +	ay	- .
Ehat :	eğ +	eh	+ at +	.	+
Zevs :	eğ +	ez	+ ev +	is (ğ) +	.
İzis :	iğ +	iz	+ .	+is (ğ) +	.
Oziris :	oğ +	oz	+ ir +	is (ğ) +	.
Yupiter:	uğ +	uy	+ up +	it	+ er
Jupiter:	uğ +	uj	+ up +	it	- er
Teos :	eğ +	et	+ eğ +	us(ğ) +	.
Deus :	eğ +	ed	+ eğ +	us(ğ) -	.
Dieu :	iğ -	id	+ iğ	+	ög +

II. Sahip, Hâkim, Hükümdar anlamlı kelimeler:

	(1)	(2)	(3)
Ağa :	ağ +	ağ +	.
Eğe :	eğ +	eğ +	.
İğe :	iğ +	eğ +	.
Aka :	ağ +	ak +	ağ
İke :	iğ +	ik +	eğ
İye :	iğ +	iy +	eğ
İdi :	iğ +	id +	iğ
İti :	iğ +	it +	iğ
Ete :	eğ +	et +	eğ
İzi :	iğ +	iz +	iğ
Ece :	eğ +	ec +	eğ
İs :	iğ +	is +	.
Ata :	ağ +	at +	ağ
Dede:	eğ +	ed +	eğ

III. Konkre olarak ışık anlamlı kelimeler:

	(1)	(2)	(3)	(4)
İşik :	iğ +	iş +	ık +	.

Dav,: aň + ad + av + aň

Zıya: iň + ız + iy + aň

IV. Abstre olarak işık = zekâ anlamlı kelimeler:

(1) (2) (3) (4) (5)

Öke : ög + ök + eg + . + .

İdée : iň + id + eg + eg + .

idea : iň + id + eg + aň + .

İdrak : iň + id + ir + ak - .

Derk : eg + ed + er + ek + .

Dirayet: iň + id + ir + ay + et

Zekâ : eg + ez + ek + aň + .

V. Hararet ve ateş anlamlı kelimeler:

(1) (2) (3) (4) (5)

Ot : og + ot + . + . + .

Oda : og + od + aň + . + .

Otak: og + ot + ak + . + .

Isı : iň + is + iň + . + .

Sıcak: iň + is + ic (ğ) + ak + .

Sitma: iň + is + it + im - aň

Ateş : aň + at + eş - . + .

Otaş : aň + ot + aş + . + .

Tep : eg + et + ep + . + .

Tef : eg + et + ef + . + .

VI. Zaman anlamlı kelimeler:

(1) (2) (3)

İdi : iy + id + iň

Di : iň + id + iň

VII. Hareket ve imtidat anlamlı kelimeler:

(1) (2) (3) (4) (5)

İd : iň + id + . + . + . + .

Eda : eg + ed + aň + . + . + .

Devir : eg + ed + ev + ir + . + .

İdare : iň + id + ar + eg + . + .

Ödemek: ög + öd + em + ek + . + .

Etmek : eg + et + im + ek + . + .

İtmek : iň + it + im + ek + . + .

Gitmek : iň + ig + it + im + ek + .

Getirmek: eg + eg + et + ir + im + ek

Götürmek: öğ + ög + öt + ür + üm + ek

Devam : eğ + ed + ev + am + . + .

Sürmek : üğ + üs + ür + üm + ek + .

Durée : üğ + üd + ür + eğ + eğ + .

VIII. Ses anlamlı kelimeler:

(1) (2) (3) (4) (5)

Ku : ug + uk + ug + . + .

Okumak: oğ + ok + um + ak + .

Kıraat : iğ + ik + ir + ağ + at

Kari : ağ + ak + ar + iğ + .

Ikre : iğ + ik + ir + eğ + .

Karee : ağ + ak + ar + eğ + eğ

Ayatmak: ağ - ay - it + im + ak

Eğitmek : eğ + ey + it + im + ek

Ayat : ağ + ay + it + . + .

Âyet : ağ + ay + et + . + .

Demek : ğ + . + ed + im + ek

Dire : iğ + . + id + ir + eğ

IX. Su anlamlı kelimeler:

(1) (2) (3) (4) (5)

Su : ug + us + ug + . + .

Voda: oğ + ov - od + ağ + .

Aqua: ağ + ak + uv + ağ + .

Avva: ağ + ağ + av + ağ + .

Eau : eğ + ağ + oğ + . + .

İğdir : iğ + id - ir + . + .

Ter : eğ + et + er + . + .

Dere : eğ + ed + er + eğ + .

Derya: eğ + ed + er - ey + ağ